

Nr 182

L a g

angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796)
om val till riksdagen;

given Stockholms slott den 28 maj 1968.

Vi GUSTAF ADOLF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹, i fråga om lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen² funnit gott förordna, dels att 1, 2, 12—29, 82 och 91 §§ skall upphöra att gälla, dels att 30, 33, 35, 36, 38, 53 b, 54—57, 59, 61, 64, 68—70, 73, 74, 76, 79—81, 83—89, 92, 93, 96 och 97 §§ samt rubriken omedelbart före 76 § skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, dels att rubrikerna omedelbart före 1 §, rubriken omedelbart före 12 § och rubriken »Om val till andra kammaren» omedelbart före 30 § skall utgå.

30 §.

1. För val till riksdagen indelas riket i tjuguåtta valkretsar, nämligen: Stockholms stad; — — — övriga län.

2. Antalet fasta valkretsmandat i valkretsarna fastställas av central myndighet som Konungen bestämmer (centrala valmyndigheten) före utgången av mars varje år då ordinarie val till riksdagen skall hållas. Härvid tilldelas varje valkrets ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade i valkretsen är jämnt delbart med en trehundraiondel av antalet röstberättigade i hela riket. De fasta valkretsmandat, som härefter återstå, tillföras valkretsarna i ordning efter storleken av de överskott som uppkommit vid nyssnämnda fördelning. Mellan lika överskottstal avgöres företrädet genom lottning.

Vid tillämpningen av första stycket beräknas antalet röstberättigade på grundval av uppgifterna i stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses såsom röstberättigad varje svensk medborgare, som uppnått nitton års ålder senast under närmast föregående kalenderår och som ej på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig.

33 §.

För varje kommun skall finnas en valnämnd av fem inom kommunen boende personer, vilka utses för tre år. Ordförande i denna nämnd jämte suppleant för honom förordnas av Konungens befallningshavande före utgången av året näst efter det, då allmänna val av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige ägde rum. De fyra ledamöterna jämte lika antal suppleanter väljas under nyssnämnda år å tid, då val till befattningar inom kommunen eljest anställas. Utses ny valnämnd under annat år än nu sagts,

¹ Prop. 1968:27; KU 20; Rskr 279.

² Senaste lydelse av 1, 12—14, 28, 30, 38, 53 b, 55, 55 a, 56, 57, 61, 70, 73 och 96 §§ se 1967:832, av 15, 19—21, 24 och 83 §§ se 1921:316, av 17, 68, 69 och 76 §§ se 1944:84, av 18 och 80 §§ se 1962:71, av 25 § se 1933:53, av 26 och 27 §§ se 1949:113, av 33, 35 och 91 §§ se 1963:127, av 36 § se 1946:329, av 54 § se 1967:227, av 59 och 79 §§ se 1952:264, av 64 och 74 §§ se 1965:608, av 81 och 87 §§ se 1940:550 samt av 93 och 97 §§ se 1964:128.

skall valet avse allenast den tid, som återstår av löpande treårsperiod. Det åligger kommunalfullmäktiges och i stad stadsfullmäktiges ordförande att ofördröjligen om valet underrätta valnämndens ordförande samt utan lösen låta tillställa en var av de valda ledamöterna och suppleanterna i valnämnden ett utdrag av protokollet, i vad dem rör. Om de personers namn och bostad, som blivit till ordförande och suppleant för honom utsedda, låter Konungens befallningshavande i länskungörelserna årligen meddela under rättelse.

Är kommun indelad i valdistrikt, utser valnämnden för varje valdistrikt tre eller flera personer att som nämndens deputerade vara valförrättare i distriktet. Valnämnden förordnar en av dem att vara ordförande och utser en att föra protokollet över valförrättningen.

35 §.

Var och en som är röstberättigad vid val till riksdagen och ej har fyllt sextio år är skyldig att fullgöra uppdrag som ledamot eller suppleant i valnämnd eller deputerad för valnämnd, om han ej har giltigt hinder.

36 §.

Menar någon att val av ledamot eller suppleant i valnämnd icke skett i laga ordning, eller vill någon klaga däröver att av honom uppgivet hinder att fullgöra uppdrag, som avses i 35 §, icke godkänts, äge han att hos Konungens befallningshavande anföra besvär sist å femtonde dagen, i förra fallet från den dag valet hölls, och i det senare fallet från den dag, då det beslut meddelades, däri rättelse sökes; och må över Konungens befallningshavandes utslag i sådant mål klagan ej föras.

38 §.

Allmän röstlängd upprättas före den 30 juni och skall efter mantalslängden för året upptaga alla invånare inom valdistriktet, vilka uppnått eller under kalenderåret uppnå en ålder av nitton år. Envar sådan person, om vilken upplysning ej vinnes, att han den 10 juni brister i något av vad lag stadgar såsom villkor för rösträtt, antecknas i längden såsom röstberättigad; dock att i fråga om den, som först under kalenderåret uppnått eller uppnår en ålder av nitton år, anmärkes, att rösträtt ej tillkommer honom förr än efter utgången av löpande kalenderår.

Närmare föreskrifter — — — av Konungen.

53 b §.

I särskild — — — röstlängden upprättas.

Den som fyller nitton år det år då röstlängden upprättas upptages i denna, om hinder ej föreligger i övrigt. Därvid anmärkes dock att han blir röstberättigad först nästa kalenderår.

Framgår i — — — särskild röstlängd.

54 §.

1. Parti, som ej utgör underavdelning av politisk sammanslutning och som har minst ettusen röstberättigade medlemmar, må, i den ordning och på de villkor här nedan stadgas, erhålla registrering av partibeteckning.

2. Ansökan om — — — i riksgäldskontoret.

3. Partibeteckning må — — — ej prövats.

4. Registrerad partibeteckning skall avföras ur registret på ansökan av det parti, för vilket registreringen skett, eller ock efter ansökan av annat

parti, där det visas att förstnämnda parti blivit upplöst eller vid två på varandra följande val i hela riket till riksdagen icke i någon valkrets anmält kandidater på sätt i 56 § sägs.

5. Då partibeteckning — — — allmänna tidningarna.

6. Parti, som — — — 56 § sägs.

7. När val i hela riket till riksdagen skall äga rum, skola i god tid före valet från departementet till samtliga Konungens befallningshavande översändas utdrag ur registret, upptagande varje partibeteckning som är registrerad på grund av ansökan, vilken gjorts, vid ordinarie val senast den 20 juli närmast före valet samt vid nyval på grund av förordnande enligt 108 § regeringsformen senast femte dagen efter det förordnandet givits. Vid varje beteckning skall angivas det parti, för vilket registreringen skett, samt partiets enligt 6 mom. anmälda ombud.

Anmäles till — — — i registerutdragen.

55 §.

1. Ordinarie val till riksdagen förrättas tredje söndagen i september. Nyval på grund av förordnande enligt 108 § regeringsformen förrättas den söndag eller helgdag som Konungen bestämmer.

Om valdag, — — — postverket underrättas.

2. Annat val till riksdagen än i 1 mom. sägs förrättas å söndag eller helgdag, som Konungens befallningshavande sist fjortionde dagen förut låter kungöra i ortstidningar; och skall postverket underrättas om valdagen.

55 a §.

Då val i hela riket till riksdagen skall förrättas, skall, i den mån icke Konungen annorledes förordnar, för envar som enligt röstlängd är röstberättigad vid valet upprättas röstkort, utvisande den röstberättigades namn, yrke eller titel, det valdistrikt där den röstberättigade äger anmäla sig till röstning, dagen för valet samt den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets den röstberättigade tillhör. Röstkort upprättas för den som är upptagen i allmän röstlängd av valnämnden och för den som är upptagen i särskild röstlängd av Konungens befallningshavande. Röstkort må upprättas gemensamt för riksdagsmannaval och kommunalval. Är väljaren icke röstberättigad vid samtliga val, skall förhållandet tydligt angivas å kortet.

Röstkorten skola — — — de röstberättigade.

Då annat val till riksdagen än i första stycket sägs skall förrättas eller då röstkort förkommit, icke utsänts eller ej kommit den röstberättigade till handa, äger röstberättigad efter därom gjord framställning erhålla röstkort. Röstberättigad, som avses i 70 § 2 eller 3 mom., äger, innan röstkorten blivit på sätt ovan i andra stycket sägs översända till de röstberättigade, efter framställning erhålla röstkort.

Framställning om — — — till honom.

Röstkort må — — — till efterrättelse.

Närmare föreskrifter — — — av Konungen.

56 §.

1. Då val — — — valbara personer.

2. Anmälan skall göras skriftligen genom partiets i registerutdraget angivna ombud eller genom någon av honom därtill förordnad person samt hava inkommit sist å trettiosjunde dagen före valdagen. Vid anmälan skola fogas intyg, utvisande att envar av de anmälda kandidaterna enligt röstlängd är röstberättigad och senast valdagen uppnått myndig ålder, ävensom

intyg av varje kandidat, att han lämnat partiet tillstånd att anmäla honom. Giver anmälan — — — anmälan skett.

Senast å — — — intyg ingivas.

3. Sedan den tid gått till ända, inom vilken kandidatanmälan må ändras, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen företaga slutlig prövning av de inkomna anmälningarna av kandidater. Finnes någon kandidat icke vara valbar, eller är icke visat, att han lämnat partiet tillstånd att anmäla honom, skall hans namn å anmälan anses obefintligt.

Över godkända anmälningar upprättar Konungens befallningshavande en lista. Å denna uppföras partibeteckningarna i bokstavsordning och, under varje partibeteckning, de av partiet anmälda kandidaterna. Å listan utsättes även erinran om bestämmelserna i 59 § sjätte stycket. Formulär till listan fastställes av Konungen.

Över Konungens — — — över valet.

4. Därefter utfärdar Konungens befallningshavande omedelbart kungörelse om valet, vilken anslås på kommunernas anslagstavlor och införes i ortstidningar.

I kungörelsen skall upptagas:

a) antalet fasta valkretsmandat i valkretsen;

b) dag och — — — till röstning;

c) den i 3 mom. omförmälda lista;

f) erinran om — — — utlandsmyndighet; samt

g) då val i hela riket till riksdagen skall förrättas, erinran om rätt för väljare att i vissa fall utöva rösträtt å svenskt fartyg utom riket.

Förrättas annat val samtidigt med riksdagsmannavalet utfärdas gemensam kungörelse om valen.

57 §.

1. Val förrättas inför valnämnden eller, om i kommun äro flera valdistrikt, inför valnämndens deputerade, varom i 33 § andra stycket sägs.

Om rätt — — — i 70—75 §§.

2. Valet äger — — — inom vallokalen.

Det åligger — — — avbryta förrättningen.

I vallokal skola finnas anslagna exemplar av denna lag samt av den i 56 § 3 mom. omförmälda lista.

59 §.

Vid valet skola begagnas valsedlar av enfärgat gult papper.

Å valsedel skall finnas partibeteckning samt namn på en eller flera kandidater.

Partibeteckning bör sättas ovanför namnen. Överst på valsedeln bör angivas att valet gäller riksdagen (valbeteckning) och nederst på sedeln bör angivas vilken valkrets denna avser (valkrets-beteckning).

Namnen på kandidater skola upptagas utingen i en följd, det ena under det andra, eller ock på sätt formulär 2 vid denna lag utvisar. — I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst fyra utöver antalet fasta valkretsmandat i valkretsen. Namnen gälla själva riksdagsmannavalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare för avgången riksdagsman. — I senare fallet må å sedeln vänstra sida upptagas högst fyra namn utöver antalet fasta valkretsmandat i valkretsen. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva riksdagsmannavalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedeln bärgas

sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva riksdagsman-
navalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn,
skola de förekomma det ena under det andra.

Har å valsedel utsatts partibeteckning, som uppförts å den i 56 § 3 mom.
omförmälda lista, skall, om sedeln upptager namnen i en följd, det ena un-
der det andra, såsom första namn å sedeln, samt, om sedeln upptager sär-
skilda efterträdarenamn, såsom första namn å dess vänstra sida upptagas
namnet på någon kandidat, som å nämnda lista uppförts under den beteck-
ningen.

Valsedel bör — — — vilka åsyftas.

Anvisningar till vägledning för valsedels utformning meddelas av Konung-
en.

61 §.

Envar som anmäler sig till röstning erhåller vid valbordet ett valkuvert,
försett med valbeteckning för valet. Sedan väljaren vid någon av de i 60 §
omförmälda avskilda platser inlagt sin valsedel i kuvertet och tillslutit det-
samma, överlämnar han utan dröjsmål personligen kuvertet till ordförän-
den.

Väljaren skall, då han överlämnar valkuvertet, för valförrättaren uppgiva
sitt fullständiga namn och sitt hemvist inom valdistriktet eller, om han är
upptagen i särskild röstlängd, den ort i riket där han senast var kyrkobok-
förd. Sedan ordföranden förvissat sig om att väljaren är i röstlängden upp-
tagen såsom röstberättigad vid valet och tillsett, att kuvertet är tillslutet och
utan annat märke än i 96 § föreskriven ändamålsbeteckning, nedlägger ord-
föranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väl-
jarens namn göres anteckning, att rösträtten utövats. Valkuvert, som ej är
tillslutet eller som är märkt med annat kännetecken än föreskriven ändamåls-
beteckning, skall ej mottagas.

Väljare, som — — — därtill utser.

64 §.

Valsedelsförsändelse som — — — väljarens valsedel.

Finnes att väljaren är röstberättigad vid valet, att ytterkuvertet är av
föreskriven beskaffenhet samt att på ytterkuvertet äro tecknade förklaring
av väljaren ävensom intyg i behörigt skick, och förekommer ej skäligh anled-
ning antaga, att ytterkuvertet blivit efter tillslutandet öppnat, bryter ord-
föranden ytterkuvertet; i annat fall skall det ej mottagas.

Är innerkuvertet — — — rösträtten utövats.

Är innerkuvertet — — — det återlämnas.

68 §.

1. När alla — — — röstningen avslutad.

2. Omedelbart därefter — — — nyssnämnda personer.

3. Sedan dessa — — — följande sätt.

a) Valkuverten öppnas — — — dessas antal.

d) De valsedlar, vilka icke enligt bestämmelserna under b) och c) åter-
inlagts i sina valkuvert eller lagts åsido, ordnas i grupper sålunda, att sedlar,
vilka äro likalydande med avseende å partibeteckning, sammanföras i en
grupp. Antalet valsedlar i varje grupp räknas, varefter sedlarna i varje grupp
för sig inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas de inne-
liggande valsedlarnas partibeteckning samt antal.

e) De omslag — — — å protokollet.

4. I protokollet — — — ytterligare antecknas:

a) antalet valkuvert — — — sedlar inlagts;

c) antalet valsedlar i varje sådan grupp, som avses i 3 mom. d), samt
gruppens partibeteckning jämte antalet omslag, vari gruppens sedlar in-
lagts.

5. Förrättningen skall utan avbrott bringas till slut. Förrättningen må ej
uppehållas av åtgärd som skall vidtagas i samband med annat val som hållits
samtidigt med valet till riksdagen.

69 §.

1. Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordfö-
randen och två av de närvarande, förklaras valförrättningen avslutad. Un-
derrättelse om antalet valsedlar i varje sådan grupp som avses i 68 § 3 mom.
d) och om gruppens partibeteckning lämnas genast till centrala valmyndig-
heten.

Valförrättaren skall — — — som värdepost.

2. På grundval av de underrättelser som inkomma från valdistriktet för-
delar centrala valmyndigheten preliminärt mandat i riksdagen enligt be-
stämmelserna i riksdagsordningen och offentliggör resultatet av fördel-
ningen.

70 §.

1. Är någon — — — röstlängden uppförd.

2. Kan med — — — inom riket.

3. Vistas röstberättigad — — — å fartyget.

Förekommer, då val till riksdagen skall förrättas i hela riket, anledning
till antagande, att svenskt fartyg kommer att befinna sig utom riket under
den tid, då röstmottagning enligt 72 § sker inom riket, äger Konungen på
därom gjord framställning föreskriva, att röstmottagning utom riket skall,
om hinder härför icke uppkommer, äga rum å fartyget. Konungen med-
delar närmare bestämmelser om behörighet att göra sådan framställning
och om den ordning, vari framställningen skall ske.

73 §.

Vid röstningen — — — i 96 §.

Väljaren skall — — — i riket.

Väljaren skall — — — sådan röstning.

Finnes ytterkuvertet vara i behörig ordning ifyllt och föreligger ej an-
ledning antaga, att väljaren är annan än den röstkortet eller sjöfartsboken
avser, samt synes, där röstningen sker före valdagen, den å kuvertet teck-
nade uppgiften om anledningen härtill sannolik, erhåller väljaren av röst-
mottagaren ett valkuvert, försett med valbeteckning för valet.

Väljaren skall — — — till röstmottagaren.

Är valkuvertet tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamåls-
beteckning, mottages detsamma; i annat fall skall det ej mottagas. Röst-
mottagaren inlägger i väljarens närvaro mottaget valkuvert i ytterkuvertet,
tillsluter ytterkuvertet samt antecknar därå orten och dagen för avläm-
nandet.

I sammanhang — — — fastställt formulär.

74 §.

Äkta make, vilken röstar i den ordning som i 70 § sägs, äger därvid även
för andra maken avgiva valsedel avseende samma val eller annat val som
äger rum samtidigt. För sådant fall skall valsedelsförsändelse anordnas på
sätt och inom tid som i 62 § sägs.

Äkta make, — — — anordnat försändelsen.

Finnes att ytterkuvertet är i behörig ordning ifyllt samt att valsedelsförsändelsen är i behörigt skick och tillsluten, mottages försändelsen; i annat fall skall den ej mottagas. Röstmottagaren inlägger i avlämnarens närvaro mottagen försändelse i ytterkuvertet, tillsluter ytterkuvertet samt antecknar därå orten och dagen för avlämnandet.

I sammanhang — — — omförmälda förteckning.

Om rösternas sammanräkande, mandatens fördelning och valets avslutande.

76 §.

Sammanräkning av — — — efter valdagen.

Vid förrättningen prövar Konungens befallningshavande valsedlarnas giltighet och bestämmer ordningen mellan namnen på valsedlarna för varje parti.

Om förrättningen utfärdas kungörelse med uppgift i förekommande fall om den ordningsföljd vari sammanräkningen, därest hinder icke möter, kommer att företagas för olika val. Sådan kungörelse skall senast dagen före förrättningens början anslås offentligen och införas i ortstidningar.

Det åligger — — — anledningen härtill.

79 §.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än enfärgat gult papper; dock skall, om valsedel har den färg som föreskrivits för annat val vilket förrättats samtidigt, denna avvikelse icke föranleda att sedeln blir ogiltig;

å vilken finnes något kännetecken, som uppenbarligen blivit med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager mer än en partibeteckning;

vilken icke upptager något giltigt namn; dock att då samtliga namn skola av anledning, som i 80 § andra stycket sägs, anses såsom obefintliga, valsedeln likväl skall tillgodoräknas det parti vars partibeteckning den bär.

Finnes i ett valkuvert mer än en valsedel, äro valsedlarna ogiltiga. Innehåller valkuvertet två eller tre valsedlar och bära alla samma partibeteckning, skall dock en valsedel tillgodoräknas det angivna partiet. De på valsedeln upptagna namnen anses som obefintliga.

80 §.

Är något — — — såsom obefintligt.

Är å valsedel utsatt partibeteckning, som uppförts å den i 56 § 3 mom. omförmälda lista, men har icke å sedeln, om den upptager namnen i en följd, det ena under det andra, såsom första namn, samt, om sedeln upptager särskilda efterträdarenamn, såsom första namn å dess vänstra sida upptagits namnet på någon kandidat, som å nämnda lista uppförts under den beteckningen, anses samtliga namn å valsedeln såsom obefintliga. Vid bedömandet av vilket namn som skall anses som det första skall hänsyn icke tagas till namn, som enligt första stycket är att betrakta såsom obefintligt.

Återstår efter — — — såsom obefintliga.

För val — — — såsom obefintligt.

81 §.

1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar för varje parti ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöill plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dess rösttal delas med det tal, som motsvarar den del gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

4. Bråktal, som uppkommer vid delning beräknas med två decimaler. Den sista decimalsiffran får ej höjas.

5. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

83 §.

Vid rösternas — — — Konungen fastställes.

Samtliga valsedlar — — — valet gäller.

Kan förrättningen icke bringas till slut på en dag eller blir det eljest nödvändigt att uppskjuta eller avbryta densamma, skola alla valsedlar inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar. Förrättningen må ej återupptagas, innan de närvarande förvässat sig om att de åsatta sigillen äro obrutna.

84 §.

Resultatet av sammanräkningen kungöres omedelbart genom uppläsning av protokollet. Med denna uppläsning är förrättningen avslutad. Protokollet tillställs ofördröjligen centrala valmyndigheten.

85 §.

1. Mandaten i riksdagen fördelas av centrala valmyndigheten på grundval av sammanräkningsprotokollen och med tillämpning av 16—19 §§ riksdagsordningen. Myndigheten fastställer även vilka personer som skola erhålla mandaten.

Har i en valkrets ordning enligt 81 § icke bestämts mellan tillräckligt många namn för att de mandat som ett parti erhållit i valkretsen skall kunna besättas med kandidater, skall Konungens befallningshavande på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning, som kungöres enligt 76 §, återupptaga sammanräkningen för att bestämma ytterligare namn i ordningen.

2. Har enligt sammanräkningsprotokoll samma kandidat fått plats i ordning enligt 81 § i mer än en valkrets eller för mer än ett parti och skulle han till följd därav erhålla mandat i mer än en valkrets eller för mer än ett parti, skall han tillträda det mandat, för vilket hans jämförelsetal är störst. Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning. Vid fastställandet av vem som skall erhålla mandat, som han ej tillträder, anses det som om han ej varit kandidat vid valet.

3. Centrala valmyndigheten tillkännagiver ofördröjligen valets utgång genom kungörelse i allmänna tidningarna. Genom kungörelsens införande är valet avslutat. Måste centrala valmyndighetens förrättning enligt denna paragraf uppskjutas eller avbrytas, skola sammanräkningsprotokollen från valkretsarna och övriga handlingar som röra valet läggas i säkert förvar. Efter förrättningens slut skola de handlingar som röra valet förvaras till utgången av den tid valet gäller.

4. Anvisningar för centrala valmyndighetens förrättning enligt denna paragraf meddelas av Konungen.

86 §.

Fullmakt för riksdagsledamot utfärdas av centrala valmyndigheten. Sådan fullmakt skall hava följande lydelse:

N. N. »har för en tid av tre år, räknade från och med den 1 januari ... (år)» (eller om valet hållits på grund av förordnande enligt 108 § regeringsformen: »för tiden till den 1 januari ... /år/»); »utsetts till ledamot av riksdagen för ... (partiets namn) i ... (valkretsens namn) varom detta län till bevis och fullmakt.» Ort och tid.

87 §.

1. Har någon, som blivit vald till riksdagsman, av sagt sig uppdraget eller eljest avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit vald, då skall Konungens befallningshavande ofördröjligen vid offentlig förrättning, varom senast dagen förut kungörelse anslås offentligen och införes i ortstidningar, verkställa ny röstsammanräkning inom det parti, för vilket den avgångne blivit vald.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för den avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till riksdagsman, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst

av de för den avgångne riksdagsmannen särskilt upptagna efterträdarnamn, eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva riksdagsmannavalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarnamn å sedeln. Den som fått högsta rösttalet skall intaga den avgångnes plats i ordningen. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Vid förrättning för ny sammanräkning skall Konungens befallningshavande i protokoll upptaga de föreliggande omständigheterna och ange vem som skall intaga den avgångnes plats i ordningen. Efter sammanräkningens avslutande skall protokollet uppläsas och valsedlarna åter inläggas under försegling. Protokollet tillställs ofördröjligen centrala valmyndigheten.

2. Lag samma vare, där riksdagsman, som blivit utsedd efter sammanräkning enligt 1 mom., avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd. Vid den nya sammanräkningen skall såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, som gällde för den först avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen.

88 §.

1. Finnes i fall, som avses i 87 §, icke på valsedlarna namn på någon kandidat, som kan intaga den avgångnes plats i ordningen, skall detta angivas i protokollet över förrättningen. Det ankommer i sådant fall på centrala valmyndigheten att med tillämpning av 18 § riksdagsordningen flytta mandatet till annan valkrets. Mandatet tillfaller där den, som vid själva riksdagsmannavalet stått närmast i tur att erhålla mandat. Kan mandatet icke besättas i någon valkrets, skall det vara obesatt under återstoden av valperioden.

Om det behöves för tillämpning av föreskrifterna i första stycket, skall Konungens befallningshavande på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning, som kungöres på sätt i 76 § sägs, återupptaga sammanräkningen för att fastställa ordning mellan de namn å partis valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet.

Bestämmelserna i första och andra styckena äga tillämpning även när fel, som på besvär över den omedelbara utgången av valet förklarats ha förekommit, är sådant att det ej kan avgöras, vem som i valkretsen bör intaga den avgångnes plats i ordningen.

2. Avgår riksdagsman, som utsetts enligt denna paragraf, före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd, anses han vid tillämpning av 87 § ha blivit vald vid själva riksdagsmannavalet.

89 §.

Sedan ny ledamot utsetts i avgången ledamots ställe eller det fastställts att ny ledamot icke kunnat utses, utfärdar centrala valmyndigheten kungörelse därom i allmänna tidningarna. Har ny ledamot utsetts, utfärdar myndigheten omedelbart fullmakt för honom.

Fullmakt för ledamot av riksdagen som utsetts i avgången ledamots ställe skall vara av följande lydelse:

»Sedan» N. N. »utsetts till ledamot av riksdagen för ... (partiets namn) i ... (valkretsens namn) för en tid av tre år, räknade från och med den 1 januari ... (år)» (eller om den avgångne utsetts först efter treårsperiodens början: »för tiden till den 1 januari ... /år/»); »men detta mandat blivit ledigt, har efter ny sammanräkning» (eller om 88 § tillämpats: »efter flyttning av mandatet till ... /valkretsens namn/») N. N. »utsetts att inträda som ledamot av riksdagen på det lediga mandatet för tiden till den 1 ja-

nuari... (år)» (eller om förrättningen hållits före treårsperiodens början: »för samma tid»); »varom detta ländertill bevis och fullmakt.» Ort och tid.

92 §.

Besvär över val till riksdagen ställas till Konungen och skola vid äventyr av talans förlust ha inkommit till centrala valmyndigheten inom tio dagar från den dag då kungörelse om valets utgång intogs i allmänna tidningarna. Så snart besvär inkommit, översändes avskrift av besvaren till Konungens befallningshavande med anmodan att skyndsamt inkomma med yttrande över besvaren till Konungen. Efter besvärstidens utgång kungör centrala valmyndigheten skyndsamt samtliga inkomna besvär i allmänna tidningarna. Därvid utsättes viss kort tid, inom vilken förklaring över besvaren må avgivas till myndigheten. Efter utgången av förklaringsstiden insänder myndigheten ofördröjligen besvärshandlingarna och inkomna förklaringar till Konungen.

Den som vill anföra besvär äger inom tre dagar efter begäran därom erhålla utdrag av protokoll hos Konungens befallningshavande eller av sådan handling hos centrala valmyndigheten som visar hur fördelningen av mandaten i riksdagen har skett.

93 §.

I de ärenden rörande val till riksdagen, varom i denna lag förmäles, må det vara envar tillåtet att, under iakttagande av behörig tid och ordning, på eget äventyr till myndighet insända handlingar i betalt brev med allmänna posten.

96 §.

Kuvert, varom förmäles i 60, 62, 63 och 73 §§, skola vara av ogenomskinligt papper av samma färg som valsedel för riksdagsmannavalet samt, vad varje särskilt slag angår, lika till storlek och beskaffenhet. Kuverten skola vara försedda med ändamålsbeteckning enligt av Konungen fastställda formulär. Kuverten skola tillverkas endast genom statsverkets försorg samt på dess bekostnad tillhandahållas valnämnden. Kuvert som avses i 60, 62 och 73 §§ tillställas på statsverkets bekostnad även röstmottagare. I 62 och 63 §§ omförmälda kuvert ävensom ytterkuvert som avses i 73 § skola på statsverkets bekostnad tillhandahållas jämväl i riksdagen representerat parti.

I 62 — — — äger rum.

Det åligger — — — 73 §§ sägs.

Blanketter till — — — tillhandahållas valnämnden.

97 §.

Papper för framställning av valsedlar för val till riksdagen tillhandahållas kostnadsfritt av statsverket enligt de närmare bestämmelser som meddelas av Konungen.

I riksdagen representerat parti erhåller dessutom i den omfattning och ordning som Konungen bestämmer gottgörelse av statsverket för kostnader för iordningställande av sådana valsedlar.

Denna lag träder i kraft när de förslag till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, som riksdagen antagit såsom vilande med anledning av förslagen i Kungl. Maj:ts proposition nr 27 till 1968 års riksdag och förslagen under 1) och 2) i Kungl. Maj:ts proposition nr 92 till samma riksdag, slutligt antagits och erhållit kraft av grundlag. Före den 1 januari 1971 skall de nya bestämmelserna dock tillämpas endast i fråga

om val till riksdagen, som avser uteslutande tid efter utgången av år 1970, och vid upprättandet av röstlängd år 1970.

Vid tillämpning av 54 § 4 mom. i dess nya lydelse skall val i hela riket till riksdagens andra kammare jämsställas med val i hela riket till riksdagen.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräftat låtit.

Stockholms slott den 28 maj 1968.

GUSTAF ADOLF

(L. S.)

(Justitiedepartementet)

HERMAN KLING

Nr 183

Lag

om ändring i kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253);

given Stockholms slott den 28 maj 1968.

Vi GUSTAF ADOLF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹, funnit gott förordna, dels att 45 § kommunala vallagen den 6 juni 1930² skall upphöra att gälla, dels att 3 § 1—3 mom., 5 §, 8 §, 11 § 1 mom., 19 § 1 mom., 20 § 1 och 4 mom., 23, 25 och 30 §§, 33 § 2 mom., 34, 38, 39, 43, 46 och 47 §§, 52 § 2 mom. samt 53, 60 och 60 a §§ samma lag skall er-
hålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

3 §.

1 mom. Vid val av landstingsmän eller av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige skall varje kommun eller del av kommun, som enligt lagen om val till riksdagen utgör valdistrikt vid val till riksdagen, bilda ett valdistrikt.

2 mom. Vid val av municipalfullmäktige skall varje municipalsamhälle bilda ett valdistrikt. Dock skall, där municipalsamhälle helt sammanfaller med två eller flera valdistrikt vid val till riksdagen, varje sådant distrikt utgöra ett valdistrikt jämväl vid val av municipalfullmäktige. Ingå eljest delar av municipalsamhälle i olika valdistrikt vid val till riksdagen, må länsstyrelsen, när skäl därtill äro, förordna, att varje sådan del skall bilda eget valdistrikt vid val av municipalfullmäktige.

¹ Prop. 1968: 27; KU 20; Rskr 279.

² Senaste lydelse av 3 § 2 mom. se 1946: 191, av 5 §, 19 § 1 mom., 34 och 43 §§ se 1963: 128, av 8 § se 1965: 607, av 11 § 1 mom., 20 § 4 mom. och 33 § 2 mom. se 1942: 177, av 20 § 1 mom. och 60 § se 1967: 833, av 23 och 38 §§ se 1962: 72, av 25 § se 1952: 265, av 30 och 39 §§ se 1965: 609 samt av 60 a § se 1966: 682.